

Nastroje społeczne Polaków na początku drugiego kwartału 2003 roku

Warszawa, kwiecień 2003 r.

- Niezadowoleni z kierunku, w jakim będą sprawy w naszym kraju stanowią aż cztery piąte społeczeństwa (80%). Tak wysokiego odsetka opinii krytycznych nie odnotowaliśmy na przestrzeni ostatniego roku ani razu. Ci, którzy pozytywnie wyrażają się na temat zmian w Polsce stanowią zaledwie jedną dziesiątą badanych (10%).
- Z większym niż inni optymizmem na zmiany dokonujące się w naszym kraju patrzą uczniowie i studenci (24%). Z kolei tymi, którzy w największym stopniu negatywnie oceniają bieg spraw w kraju są rolnicy (89%).
- Dziewięciu na dziesięciu pytanych o opinię na temat stanu gospodarki odpowiada, że znajduje się ona w kryzysie (89%). Niemal jedna trzecia badanych (32%) ocenia ten kryzys jako lekki, natomiast ponad połowa (57%) wyraża przekonanie, że jest on głęboki. Twierdzenie mówiące o tym, że polska gospodarka rozwija się, znajduje zwolenników zaledwie wśród mniej niż jednej dziesiątej badanych (8%). Wszyscy, którzy skłonni są mówić o rozwoju gospodarki dodają jednocześnie, że ma on charakter powolny.
- Wśród nielicznej grupy przekonanych o rozwoju gospodarki, częściej niż inni optymizm wyrażają uczniowie i studenci oraz badani dobrze oceniający własną sytuację materialną (po 14%). Krytyka stanu gospodarczego naszego kraju jest niemal powszechna, najczęściej jednak towarzyszy ona wypowiedziom robotników (94%).
- Blisko połowa Polaków (46%) obawia się pogorszenia materialnych warunków życia w najbliższej przyszłości. Jedna trzecia (33%) liczy się z umiarkowanym, zaś ponad jedna dziesiąta (13%) – ze znacznym pogorszeniem. Na poprawę liczy mniej niż jedna piąta (18%) naszego społeczeństwa. Niemal wszyscy spodziewający się poprawy (17%) dodają jednak, że będzie ona miała charakter umiarkowany. Zaledwie co setny badany (1%) skłonny jest liczyć na wyraźną poprawę warunków życia. Blisko jedna trzecia respondentów (30%) jest zdania, że w najbliższym czasie nie nastąpią żadne zmiany sytuacji materialnej.
- Optymizm w prognozowaniu najbliższej przyszłości najczęściej towarzyszy kierownikom i specjalistom (33%). Częściej niż innym pesymizm w prognozowaniu towarzyszy zaś robotnikom (61%).

TNS OBOP

ul. Dereniowa 11, 02 776 Warszawa

tel: (48 22) 648 2044 (-46), 644 9995 fax: (48 22) 644 9947 e-mail: obop@obop.pl; www.obop.pl

Cytowanie, publiczne odtwarzanie, kopiowanie oraz wykorzystywanie w innej formie danych, informacji i opracowań zawartych w tej publikacji jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.

W pierwszych dniach kwietnia TNS OBOP przeprowadził badanie sondażowe, w którym dokonano pomiaru nastrojów społeczeństwa polskiego¹. Badani ocenili kierunek zmian w naszym kraju oraz stan polskiej gospodarki. Podzielili się również swoimi przewidywaniami na temat możliwych kierunków rozwoju sytuacji materialnej w najbliższej przyszłości. W dalszej części komunikatu dokonamy analizy wyników tego pomiaru.

Ocena kierunku biegu spraw w kraju

Niezadowoleni z kierunku, w jakim będą sprawy w naszym kraju stanowią aż cztery piąte społeczeństwa (80%). Tak wysokiego odsetka opinii krytycznych nie odnotowaliśmy na przestrzeni ostatniego roku ani razu. Ci, którzy pozytywnie wyrażają się na temat zmian w Polsce stanowią zaledwie jedną dziesiątą badanych (10%). W tym przypadku – w skali ostatnich dwunastu miesięcy – notujemy rekordowo niski wynik. Brak zdania na ten temat towarzyszy również co dziesiątemu respondentowi (10%).

CZY PANA(I) ZDANIEM – OGÓLNIE RZECZ BIORĄC – SPRAWY W POLSCE IDĄ W DOBRYM CZY W ZŁYM KIERUNKU?

	IV'02	V'02	VI'02	VII'02	VIII'02 (1)	VIII'02 (2)	IX'02 (1)	IX'02 (2)	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03
w dobrym	15%	18%	19%	13%	13%	21%	19%	21%	23%	21%	18%	17%	21%	18%	13%	10%
w złym	74%	72%	72%	77%	77%	67%	70%	68%	64%	67%	68%	73%	65%	70%	75%	80%
brak zdania	11%	10%	9%	10%	10%	12%	11%	11%	13%	12%	14%	10%	14%	12%	12%	10%

Z większym niż inni optymizmem na zmiany dokonujące się w naszym kraju patrzą uczniowie i studenci (24%), badani oceniający własną sytuację materialną jako dobrą (20%), dwudziestolatki, osoby deklarujące centroprawicowe sympatie polityczne (po 16%) a także respondenci najlepiej wykształceni (15%).

¹ Sondaż zrealizowano w dniach 5 – 7. kwietnia 2003 r. na ogólnopolskiej, losowej, reprezentatywnej próbie 1004 mieszkańców Polski powyżej 15 roku życia. Maksymalny statystyczny błąd pomiaru dla tej wielkości próby wynosi +/- 3,1%, przy wiarygodności oszacowania równej 95%.

Z kolei tymi, którzy w największym stopniu negatywnie oceniają bieg spraw w kraju są rolnicy (89%). Częściej niż inni krytykę wyrażają ponadto robotnicy (87%), czterdziestolatki (86%) oraz badani o dochodach mieszczących się w przedziale 251 – 400 złotych (85%).

Ocena stanu polskiej gospodarki

Dziewięciu na dziesięciu pytanych o opinię na temat stanu gospodarki odpowiada, że znajduje się ona w kryzysie (89%). Niemal jedna trzecia badanych (32%) ocenia ten kryzys jako lekki, natomiast ponad połowa (57%) wyraża przekonanie, że jest on głęboki. Twierdzenie mówiące o tym, że polska gospodarka rozwija się, znajduje zwolenników zaledwie wśród mniej niż jednej dziesiątej badanych (8%). Wszyscy, którzy skłonni są mówić o rozwoju gospodarki dodają jednocześnie, że ma on charakter powolny. Zaledwie 3% respondentów nie potrafi dokonać oceny sytuacji gospodarczej naszego kraju.

JAK PAN(I) OCENIA OBECNY STAN POLSKIEJ GOSPODARKI?																
	IV'02	V'02	VI'02	VII'02	VIII'02 (1)	VIII'02 (2)	IX'02 (1)	IX'02 (2)	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03
Gospodarka znajduje się w stanie dynamicznego rozwoju	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
ROZWIJA SIĘ	10%	11%	8%	10%	10%	13%	12%	14%	14%	16%	14%	13%	15%	13%	8%	8%
Gospodarka znajduje się w stanie powolnego rozwoju	10%	11%	8%	10%	10%	13%	12%	14%	14%	16%	14%	13%	14%	13%	8%	8%
Gospodarka znajduje się w stanie lekkiego kryzysu	36%	38%	33%	34%	34%	36%	38%	38%	39%	37%	38%	36%	37%	37%	34%	32%
JEST W KRYZYSIE	87%	86%	89%	87%	87%	84%	84%	83%	82%	79%	82%	84%	80%	83%	88%	89%
Gospodarka znajduje się w stanie głębokiego kryzysu	51%	48%	56%	53%	53%	48%	46%	45%	43%	42%	44%	48%	43%	46%	54%	57%
trudno powiedzieć	3%	3%	3%	3%	3%	3%	4%	3%	4%	5%	4%	3%	5%	4%	4%	3%

Wśród nielicznej grupy przekonanych o rozwoju gospodarki, częściej niż inni optymizm wyrażają uczniowie i studenci, badani dobrze oceniający własną sytuację materialną (po 14%) oraz kierownicy i specjaliści (13%)

Krytyka stanu gospodarczego naszego kraju jest niemal powszechna, najczęściej jednak towarzyszy ona wypowiedziom robotników (94%).

Prognoza rozwoju materialnych warunków życia

Blisko połowa Polaków (46%) obawia się pogorszenia materialnych warunków życia w najbliższej przyszłości. Jedna trzecia (33%) liczy się z umiarkowanym, zaś ponad jedna dziesiąta (13%) – ze znacznym pogorszeniem. Na poprawę liczy mniej niż jedna piąta naszego społeczeństwa (18%). Niemal wszyscy spodziewający się poprawy (17%) dodają jednak, że będzie ona miała charakter umiarkowany. Zaledwie co setny badany (1%) skłonny jest liczyć na wyraźną poprawę warunków życia. Blisko jedna trzecia respondentów (30%) jest zdania, że w najbliższym czasie nie nastąpią żadne zmiany sytuacji materialnej. Brak zdania na ten temat pojawia się wśród 6% badanych.

CZY UWAŻA PAN(I), ŻE W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH TRZECH LAT MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W NASZYM KRAJU POPRAWIA SIĘ, CZY POGORSZĄ?																
	IV'02	V'02	VI'02	VII'02	VIII'02 (1)	VIII'02 (2)	IX'02 (1)	IX'02 (2)	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03
nastąpi wyraźna poprawa	1%	1%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%
POPRAWA	16%	19%	15%	17%	18%	20%	21%	20%	18%	17%	16%	13%	16%	16%	15%	18%
nastąpi pewna poprawa	15%	18%	14%	16%	18%	20%	20%	19%	18%	17%	16%	13%	16%	16%	15%	17%
BĘDZIE MNIEJ WIĘCEJ TAK SAMO	26%	27%	30%	29%	30%	31%	26%	33%	32%	33%	33%	30%	32%	29%	29%	30%
nastąpi pewne pogorszenie	36%	33%	33%	34%	32%	31%	32%	29%	34%	32%	34%	33%	35%	35%	34%	33%
POGORSZENIE	51%	47%	49%	47%	45%	42%	45%	41%	45%	44%	45%	50%	45%	47%	48%	46%
nastąpi znaczne pogorszenie	15%	14%	16%	13%	13%	11%	13%	12%	11%	12%	11%	17%	10%	12%	14%	13%
trudno powiedzieć	7%	7%	6%	7%	7%	7%	8%	6%	5%	6%	6%	7%	7%	8%	8%	6%

Optymizm w prognozowaniu najbliższej przyszłości najczęściej towarzyszy kierownikom i specjalistom (33%), uczniom i studentom (32%) oraz nastolatkom (31%). Częściej niż inni na poprawę materialnych warunków życia w najbliższej przyszłości liczą też badani oceniający własną sytuację materialną jako dobrą (29%), respondenci o lewicowych poglądach politycznych a także najlepiej wykształceni (po 26%).

Częściej niż innym pesymizm w prognozowaniu najbliższej przyszłości pod względem materialnym towarzyszy zaś robotnikom (61%), czterdziestolatkom (60%), rolnikom (59%), badanym źle oceniającym własną sytuację materialną (57%) oraz bezrobotnym (54%).

Porównanie trzech wskaźników nastrojów społecznych

Oceny netto dwóch z trzech wskaźników nastrojów społecznych uległy pogorszeniu, przyjmując jednocześnie, na przestrzeni ostatniego roku, rekordowo niskie wartości. Ocena kierunku zmian w kraju wynosi obecnie –70, co oznacza spadek w stosunku do poprzedniego pomiaru o 8 punktów procentowych. Z kolei o 1 punkt, w porównaniu do miesiąca poprzedniego, pogorszyła się ocena netto stanu polskiej gospodarki i obecnie wynosi ona –81. Poprawę (o 5 punktów) obserwujemy w przypadku oceny netto prognoz rozwoju materialnych warunków życia: obecnie przyjmuje ona wartość –28.

OCENY NETTO	IV'02	V'02	VI'02	VII'02	VIII'02 (1)	VIII'02 (2)	IX'02 (1)	IX'02 (2)	X'02 (1)	X'02 (2)	XI'02	XII'02	I'03	II'03	III'03	IV'03
Kierunek zmian w kraju	-59	-54	-53	-64	-64	-46	-51	-47	-41	-46	-50	-56	-44	-52	-62	-70
Stan gospodarki	-77	-75	-81	-77	-77	-71	-72	-69	-68	-63	-68	-71	-65	-70	-80	-81
3-letnia prognoza materialnych warunków życia ludzi	-35	-28	-34	-30	-30	-22	-24	-21	-27	-27	-29	-37	-29	-31	-33	-28

dane w pkt. proc.

CZY PANA(I) ZDANIEM - OGÓLNI RZECZ BIORĄC - SPRAWY W POLSCE IDĄ W DOBRYM CZY W ZŁYM KIERUNKU?

- 1.w dobrym
2.w złym
3.trudno powiedzieć

		DANE W PROC.			LICZBA OSÓB
		1	2	3	
OGÓŁEM		10	80	10	991
PŁEĆ	mężczyźni	12	81	7	474
	kobiety	8	79	13	517
WIEK	15 - 19 lat	15	73	11	106
	20 - 29 lat	16	73	12	191
	30 - 39 lat	6	84	10	158
	40 - 49 lat	7	86	7	192
	50 - 59 lat	7	80	13	141
	60 i więcej lat	10	82	9	203
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe	8	81	11	288
	zasadnicze zawodowe	6	84	10	292
	średnie i pomaturalne	14	76	11	323
	wyższe i licencjat	15	80	4	83
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	8	83	9	360
	miasta do 20 tys.	10	75	15	124
	miasta 20-100 tys.	9	76	15	200
	miasta 100-500 tys.	12	82	6	189
	miasta pow. 500 tys.	12	80	7	118
GRUPA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	kierownicy, specjaliści	11	83	6	53
	prywatni przedsiębiorcy	8	83	8	39
	pracownicy administracji i usług	10	78	12	81
	robotnicy	3	87	10	130
	rolnicy	9	89	2	42
	gospodynie domowe	6	81	14	49
	emeryci	10	82	8	198
	renciści	4	83	13	86
	uczniowie i studenci	24	64	13	159
	bezrobotni	6	83	11	152
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	20	69	11	137
	średnia	10	81	10	550
	zła	6	84	10	300
DOCHÓD NA OSOBE W GOSPODARSTWIE	do 250 zł	9	80	11	532
	251 - 400 zł	9	85	6	144
	401 - 700 zł	13	76	11	175
	701 zł i więcej	12	79	9	140
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	11	76	12	152
	centrolewicowe	12	79	9	80
	centroprawicowe	16	80	4	80
	prawicowe	12	82	6	164
	trudno powiedzieć	7	81	12	514

JAK PAN(I) OCENIA OBECNY STAN POLSKIEJ GOSPODARKI?

- 1.gospodarka znajduje się w stanie rozwoju
2.gospodarka znajduje się w stanie kryzysu
3.trudno powiedzieć

		DANE W PROC.			LICZBA OSÓB
		1	2	3	
OGÓŁEM		8	89	3	1003
PŁEĆ	mężczyźni	10	87	3	481
	kobiety	7	89	4	523
WIEK	15 - 19 lat	10	86	4	106
	20 - 29 lat	10	85	5	195
	30 - 39 lat	12	85	3	159
	40 - 49 lat	7	92	1	196
	50 - 59 lat	8	91	1	142
	60 i więcej lat	5	90	5	206
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe	6	89	5	289
	zasadnicze zawodowe	9	89	2	294
	średnie i pomaturalne	10	87	3	331
	wyższe i licencjat	11	87	2	85

MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	9	88	3	370
	miasta do 20 tys.	8	87	5	124
	miasta 20-100 tys.	9	87	4	200
	miasta 100-500 tys.	7	90	2	189
	miasta pow. 500 tys.	10	88	2	119
GRUPA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	kierownicy, specjaliści	13	87		53
	prywatni przedsiębiorcy	24	76		39
	pracownicy administracji i usług	2	92	6	83
	robotnicy	5	94	1	132
	rolnicy	12	88		43
	gospodynie domowe	9	88	4	50
	emeryci	6	89	5	199
	renciści	6	91	3	88
	uczniowie i studenci	14	82	4	159
	bezrobotni	7	89	3	155
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	14	82	4	139
	średnia	9	88	4	557
	zła	5	92	3	304
DOCHÓD NA OSOBĘ W GOSPODARSTWIE	do 250 zł	8	89	3	540
	251 - 400 zł	8	90	2	145
	401 - 700 zł	10	85	6	177
	701 zł i więcej	8	89	3	141
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	11	88	2	153
	centrolewicowe	7	92	1	81
	centroprawicowe	10	89	1	83
	prawicowe	11	89	0	167
	trudno powiedzieć	7	88	5	519

CZY UWAŻA PAN(I), ŻE W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH TRZECH LAT MATERIALNE WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI W NASZYM KRAJU POPRAWIA SIĘ, CZY POGORSZĄ?

- 1.nastąpi poprawa
- 2.będzie mniej więcej tak samo
- 3.nastąpi pogorszenie
- 4.trudno powiedzieć

		DANE W PROC.				LICZBA OSÓB
		1	2	3	4	
OGÓŁEM		18	30	46	6	1003
PŁEĆ	mężczyźni	19	33	43	5	481
	kobiety	17	26	50	8	522
WIEK	15 - 19 lat	31	41	21	7	106
	20 - 29 lat	17	36	41	6	196
	30 - 39 lat	15	29	52	4	159
	40 - 49 lat	18	18	60	4	195
	50 - 59 lat	14	33	47	6	142
	60 i więcej lat	17	27	46	11	206
WYKSZTAŁCENIE	podstawowe	20	29	43	8	289
	zasadnicze zawodowe	13	28	51	8	294
	średnie i pomaturalne	18	32	46	4	331
	wyższe i licencjat	26	33	39	2	85
MIEJSCE ZAMIESZKANIA	wieś	18	28	47	7	370
	miasta do 20 tys.	19	27	44	9	124
	miasta 20-100 tys.	19	31	44	6	199
	miasta 100-500 tys.	16	29	49	6	189
	miasta pow. 500 tys.	18	33	45	5	120
GRUPA SPOŁECZNO-ZAWODOWA	kierownicy, specjaliści	33	19	44	4	53
	prywatni przedsiębiorcy	33	19	42	6	39
	pracownicy administracji i usług	17	30	49	3	83
	robotnicy	6	24	61	9	132
	rolnicy	7	34	59		43
	gospodynie domowe	17	29	43	11	49
	emeryci	14	30	47	9	199
	renciści	9	34	46	11	88
	uczniowie i studenci	32	39	23	6	160
	bezrobotni	18	25	54	3	155
SAMOCENA SYTUACJI MATERIALNEJ	dobra	29	30	34	7	139
	średnia	16	33	44	7	557
	zła	16	22	57	6	304

DOCHÓD NA OSOBE W GOSPODARSTWIE	do 250 zł	15	30	47	8	539
	251 - 400 zł	23	25	46	5	145
	401 - 700 zł	18	30	47	5	178
	701 zł i więcej	21	33	40	6	141
POGLĄDY POLITYCZNE	lewicowe	26	35	35	4	153
	centrolewicowe	23	36	38	3	81
	centroprawicowe	21	45	31	4	83
	prawicowe	18	27	48	8	167
	trudno powiedzieć	14	25	53	8	520